

Силабус курсу

Психологія соціального інтелекту

Рівень вищої освіти – третій (доктор філософії)
Освітньо-наукова програма спеціальності 053 Психологія

Дні занять: Вт. 12.45 – 14.05
Консультації: Пн. 14.20 – 15.40

Рік навчання: 2, **Семестр:** 1
Кількість кредитів: 3 **Мова викладання:** українська

Керівник курсу

ІІІІ Доктор психологічних наук, професор Орап Марина Олегівна

Контактна інформація orap2003@ukr.net, +380677472754

Опис дисципліни

Курс розкриває теоретичні та практичні проблеми соціального інтелекту, психологічні закономірності вікової генези соціального інтелекту та психолого-педагогічні засади його цілеспрямованого розвитку в умовах освітнього процесу. Здобувачі третього рівня вищої набувають умінь аналізувати концептуальні підходи до наукового дослідження джерел, структури та закономірностей функціонування соціального інтелекту. Вони навчаються розрізняти вікові та індивідуальні особливості формування соціального інтелекту дітей молодшого шкільного, підліткового та старшого шкільного віку, виявляти критерії та показники, використовувати адекватний діагностичний інструментарій для розв'язання завдань психолого-педагогічного консультування та організації ефективної педагогічної співпраці з учнями. Здобувачі отримують знання, навички і уміння формування та оптимізації соціального інтелекту дітей різних вікових категорій.

Структура курсу

Години (лек. / сем./ лаб.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2/-	1. Психологічний аналіз соціального інтелекту особистості	Аналізувати значення соціального інтелекту особистості на сучасному етапі розвитку суспільства. Давати визначення поняттю «соціальний інтелект», визначати його спільне та відмінне із загальним інтелектом, знати історичні етапи наукового вивчення феномену «соціальний інтелект». Аналізувати проблему походження й сутності соціального інтелекту (Г.Ю.Айзенк, Г.Гарднер, Дж.Гілфорд, М.О'Саллівен, Ч.Спірмен, Р.Стернберг, Л.Терстоун, Р.Торндайк, М.Тісак, М.Форд, У.Чарлсворз), взаємодії вроджених та набутих чинників у його формуванні. Знати істотні відмінні риси соціального інтелекту, його необхідні та достатні характеристики. Визначати концептуальні відмінності розуміння сутності та структури соціального інтелекту (Г.Айзенк, Р.Стернберг, Г.Гарднер, Дж.Гілфорд, М.Карнес, Д.Кітінг, Г.Олпорт, М.Тісак, М.Форд). Вміти здійснювати порівняльний аналіз сутності поняття «соціальний інтелект» у різних концепціях та течіях. Знати особливості структури та функціонування соціального інтелекту.	Питання Задачі Групові дискусії

2/2/-	2. Соціальний інтелект та особистісні характеристики людини	Аналізувати концептуальні підходи до проблеми ролі соціального інтелекту у функціонуванні особистості. Визначати місце і роль емоційного інтелекту у структурі соціального інтелекту особистості, їх співвідношення і взаємозв'язки. Аналізувати різні концептуальні моделі емоційного інтелекту (модель емоційного інтелекту Меєра-Саловея-Карузо, змішана модель Д.Гоулмана, модель соціального та емоційного інтелекту (ESI) Рувена Бар-Она). Знати функції та роль соціального інтелекту у структурі особистості та її взаємодії з оточенням, визначати соціально-психологічні чинники розвитку соціального інтелекту.	Питання Групові дискусії Задачі
2/-/-	3. Психологічні закономірності та особливості становлення соціального інтелекту	Аналізувати співвідношення процесів соціалізації індивіда та формування соціального інтелекту. Знати і вміти враховувати взаємодію біологічних та соціальних чинників у процесі формування соціального інтелекту та можливості цілеспрямованого керування цим процесом. Визначати мету формування соціального інтелекту особистості.	Питання Тести Групові дискусії Кейси Есе
-/2	4. Проблеми діагностики соціального інтелекту	Знати та характеризувати методики діагностики загального та соціального інтелекту. Знати методичні особливості та вміти використовувати The George	Питання Ділова гра Кейси Групові дискусії

		Washington Social Intelligence Test (GWSIT), тест соціального інтелекту Дж.Гілфорда, О.Саллівана та його адаптовану версію (Михайлова, 1996). Знати вітчизняні комплексні діагностичні методики для вивчення соціального інтелекту у школярів (Л.О.Ляховець, А.А.Мельник, М.О.Орап). Вміти діагностувати особливості соціального інтелекту у взаємодії із особистісними характеристиками (Л.П.Журавльова), оцінка самоконтролю в спілкуванні (М.Снайдер), методика Q сортування (В.Стефансон), тест інтелектуальної лабільності (Г.Гарднер).	
2/2/	5. Психологічні особливості врахування соціального інтелекту в роботі школярами	Знати вікові закономірності розвитку соціального інтелекту на різних вікових етапах. Визначати завдання формування та оптимізації різних сторін соціального інтелекту на етапах молодшого шкільного, підліткового та старшого шкільного віку. Уміти визначати специфіку розвитку і формування структурних елементів соціального інтелекту на різних вікових етапах розвитку школярів.	Питання Групові дискусії Проведення психодіагностичних методик
-/2	6. Психолого-педагогічні умови розвитку соціального інтелекту	Знати основні закономірності взаємодії біологічних і соціальних чинників у процесі цілеспрямованого формування соціального інтелекту. Демонструвати вміння визначати завдання формування соціального інтелекту на кожному	Питання Групові дискусії Кейси

		віковому етапі та добирати відповідні психолого-педагогічні методи, засоби і прийоми для організації цього процесу.	

Перелік компетентностей

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

ЗК6. Здатність розуміти особистісне буття людини, суспільний контекст її життєдіяльності, становлення суб'єктності як стрижня її особистісної зрілості.

СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.

СК2. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК9. Здатність проектувати, оптимізувати та оцінювати якість навчально-виховного процесу та освітнього середовища на засадах гуманізації та гуманітаризації.

Програмні результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології.

РН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.

РН4. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики.

РН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій.

РН 12. Розробляти та удосконалювати методичні матеріали щодо психологічного супроводу освітнього процесу, надавати науково-методичну допомогу студентам.

РН 13. Вміння діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо, на основі етичних міркувань (мотивів) з дотриманням норм академічної доброчесності, брати відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень.

Літературні джерела

1. Батраченко І. Г. Психологія розвитку антиципації людини : монографія / І. Г. Батраченко. – Д. : Вид-во ДНУ ім. О. Гончара, 1996. – 204 с.
2. Гошовська Д.Т., Гошовський Я.О. Самоакцептивна атрибуція в контексті особистісного самоприйняття / Д.Т.Гошовська, Я.О.Гошовський // Психологічні перспективи. - Випуск 22. - 2013. - С. 40-50.
3. Журавльова Л.П. Психологія емпатії: монографія / Л.П.Журавльова – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І Франка, 2007 –327с.
4. Івашкевич Е. З. Соціальний інтелект педагога : монографія / Е.З.Івашкевич. – К.: Принт-Хауз, 2017. – 532с.
5. Лучків В. З. Емпатія як чинник асертивності в юнацькому віці / В. З. Лучків // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки. - 2016. - Вип. 3. - С. 203-210. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2016_3_30.
6. Ляховець Л.О. Вікові особливості становлення соціального інтелекту / Л.О.Ляховець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. - №126. – 2015. – С.102 - 106.
7. Максименко С. Д. Експериментально-генетичний метод проектування психологічних новоутворень та самоделювання особистості / С. Д. Максименко // Психологічний часопис. - 2016. - № 1. - С. 5-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2016_1_3.
8. Мельник А.А. Створення корекційної програми розвитку соціального інтелекту дітей шкільного віку / А.А.Мельник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Психологія. – 2014. - №2. - С.34-53.
9. Мельник А. А. Особливості прояву складових соціального інтелекту дітей шкільного віку / А. А. Мельник // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія Психологія. – Х., 2011. – № 959. – Вип. 46. – С. 109-113.
10. Мельник А. Віковий аспект вивчення соціального інтелекту дітей різного шкільного віку / Вісник Харківського національного університету. – 2013. – №1065. – С.144-146.
11. Орап М.О. Методологія і методика дослідження соціального інтелекту дітей шкільного віку: [монографія] / М.О.Орап. - Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості: монографія/ за ред.. С.Д.Максименка, С.Б.Кузікової, В.Л.Зливкова. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. – 540 с. (с.45 - 67).

12. Orap M. Speech experience and social intelligence of the primary school age children: [монографія] / Orap M/ - Modern research of the representatives of psychological sciences : collective monograph / O.Ye. Blynova, Yu.O. Bystrova, I.M. Halian, O.M. Kikinezhd, etc. –Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019.–332s.
13. Харченко С.В. Соціальний інтелект і особливості сприйняття та переробки інформації / С. В. Харченко // [Наукові записки \[Національного університету "Острозька академія"\]](#). Сер. : Психологія і педагогіка. - 2009. - Вип. 12. - С. 181-188. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoapp_2009_12_20
14. Cantor N. Personality and social intelligence/ N. Cantor, J.F. Kihlstrom. - NJ Prentice-Hall, 1987.- 200 p.
15. Cantor N., Kihlstrom J. F. (2000) Social Intelligence // Handbook of Intelligence, 2nd ed. Cambridge, UK. : Cambridge University Press. — P. 359—379.
16. Guilford J. P. The nature of human intelligence. N.Y.: McGraw-Hill, 1967. – 156 p.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (теми 1-2) – обговорення кейсів, тестування, усне опитування	20
Змістовий модуль 2 (теми 3-6) – обговорення кейсів, усне опитування, тестування, написання есе, групова дискусія, виконання психодіагностичних методик	30
ІНДЗ (есе)	20
Підсумковий контроль (теми 1-6) – тестові завдання	30

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
А	90 – 100	відмінно

B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом